

Szvoren Edina

Odú

Anyám azzal fogadott, hogy kiadta a kisszobát – a lovas szobát, vagy ha úgy tetszik, a padlószőnyegest. Csak egy valaki jelentkezett az apróhirdetésre, mondta. Azt hittem, a bérlő már be is költözött, mert anyám suttogva beszélt, és a szoba nehezen záródó ajtaja csukva volt. Anyám már kiürítette a gardrób szekrény harmadrészét: télikabátok heverték az ebédlőasztalon, rajtuk apám kalapjai, mind a hat – szent, érinthetetlen darabok, amiket anyám akkor már tizenhat éve kerülgetett. Az asztal alatt anyám rüszttben szűk régi csizmái kókadoztak. Leroskadtam a kabáthalom mögé. Ahhoz sem volt erőm, hogy kifejezzem a megdöbbenésemet. Sérült karomat ráfektettem anyám szörnyűséges irhabundájára, amiből cigarettaszag áradt, pedig a dohányzásról még apám halála előtt leszokott.

Miért, kérdeztem. (Csak ennyit.) Miután visszaköltöztem hozzá, anyám harmincezer forintot kért tőlem a nappaliban álló heverőért. Nem erről van szó, mondta, és mintha az arcába hullott volna egy tincs, idegesen végigsimított a szeme alatti területen. Kávét tett fel, csészéket keresett, meg elővette a címeres mokaáskanalat. Hármat.

A bérlő kis fejű, harminc körüli, szemüveges nő volt aszimmetrikus fülekkel. Kapott már kulcsot, de azért kopogott. Keményített falú sárga bőröndjét átemelte a küszöbön, anyám közben két ujjal tartotta a huzatfogó függőnyt. Bemutatkoztunk. Amikor a kezemet nyújtottam, az épet, anyám tétován annyit mondott: a fiam. Az volt az érzésem, hogy helyettem akarna beszélni. A bérlő elnézést kért – mondta, fáradt –, behúzta a bőröndöt a folyosóra nyíló szobába, és behajtotta maga mögött az ajtót. Becsukni nem tudta. Anyám meg én magunkra maradtunk a télikabátokkal, apám lovaskalapjaival, meg a harmadik csészével, amiben érintetlenül húlt ki a fekete. Nem értettem az egészet.

A körfolyosóra nyíló padlószőnyeges szobában apám annak idején lovas ereklyéket gyűjtött. A mikroklíma itt pára- és napfénykedvelő mediterrán növényeknek kedvezett. (A cikáspálma óriásira nőtt, a citrom termést hozott.) Tilos volt utcai cipőben a padlószőnyegre lépni.

Miután apám meghalt, anyám a szobát gardróbna rendezte be: itt állította föl a ruhaszárítót, itt vasalt szuszogva, gyűlölködve. A ruhákat szapulta, a ráncokat, redőket. Most, hogy a szobát kiadta, ki kellett telepíteni az embernyire nőtt cikáspálmát. Megemelni ketten sem tudtuk, de anyám nem engedte, hogy a bérlő segítsen. Míg mi a növényt – egy kaspó alá csúsztatott papundeikli lapon – kivonszoltuk az előszobába, a bérlő félrehúzta az utunkba eső székeket, kitárta a nappali ajtaját. Láttam, zavarban van, amiért nem segíthet, és ez mellette szólt. Biztosan észrevette a kezem.

A teregetőt átvittük anyám szobájába, a csizmák és a hat apai kalap pedig az ágyneműtartómba került: a nappaliba, ahol a balesetem – a visszaköltözésem – óta aludtam. Anyám zacskóba rakta a kalapokat, melljük fektetett egy-egy levendulahajtást, én aztán rájuk eresztettem az ágyat. A pálmát végül az ágyam mellé húztuk. Ha éjjelente sokat hánykolódtam, a kézfejem szúrós végű levelekbe ütközött.

Legalább csöndes nő volt. Popa Évának hívták, nadrágban járt, és egy belvárosi cipőboltban dolgozott. Anyám azt mondta, ő intézi a külföldi rendeléseket, mert egy kicsit tud angolul. A haja, korához képest merészen, föl volt nyírva oldalt meg hátul. Őszült egy picikét. Anyámnak azt mesélte, hogy az abortusza óta hord ilyen frizurát. (Az abortusza óta minden, de minden megváltozott, még az étrendje is. Egyedül a cigarettáról nem volt képes lemondani.) Lärmás zenéket nem hallgatott, vendégei nem voltak – anyám persze meg is kérte, hogy ne legyenek. A beköltözése utáni hetekben hozott még valahonnan néhány holmit: egy nőiesebb, szűk, térdig érő ruhát, amit, azt mondta, nincs hova fölvennie. Fölakasztotta az ajtajára, hogy szem előtt legyen. Aztán előkerültek még könyvek, díszpárnahuzatok, valamint egy ujjakban végződő, zsebbel ellátott polár lebernyeg.

Kijárt dohányozni a függőfolyosóra. Ha fázott, a zsebes lebernyeget kapta magára. Anyám megkért, hogy adjak a bérlőnek valamit, amiben elnyomhatja a csikkeket. A lacímkártványi alumínium lapra, amit az apámtól ránk maradt lomos dobozban találtam, harapófogóval hajlítottam peremet. A bérlő megköszönte, és hetente egyszer gondosan megtisztogatta. Amikor mosogatott, megfigyelhettem az arcát. Anyám is így tett. A két szemüvegszár úgy kerülte meg a bérlő halántékát, ahogy a porgyűrűk valamelyik bolygót. A Szaturnuszt, azt hiszem.

Beletörődtem, hogy ott van. Miután beköltözött apám lovas szobájába, megváltozott néhány dolog. Anyám többé nem mutatkozott a szakadt pólóiban. Újra főzni kezdett – pedig apám halála után vendéglőkbe járt, vagy pizzériákból hozatott ebédet. (Avas diót sórt a joghurtba.) Észrevettem, hogy korábban kel, korábban is fekszik. Esténként újságot olvasott, vagy az újrakárpitozott füles fotelben ülve Diamant Wondert játszott a hatvanötödik születésnapjára kapott tableten. Ha rekordot döntött, hívott, hogy nézzem meg a ranglistát, a furcsa neveket. Anyám kikiabált a kis folyosói szobába is, de a bérlőt a digitális időtöltések hidegen hagyták.

Ha együtt reggeliztünk, anyám terített. Tányérokat vett elő, zsemlet rakott rájuk – a magáéra barnát, magosat. Kétujjnyi vastagon kente meg sajtkrémmel, túróval, körözöttel, és láttam, az ilyen túlzásoktól egy kicsit Popa Éva is viszolyog. Anyám szelíd hangon magyarázta neki, hogy mivel csecsemő korában nem kapott elegendő anyatejet, az élelmiszereket nehezebbre esik megosztania. Mikor munkába indultunk, anyám nekiállt mosogatni. Egész nap egyedül volt a lakásban, de azt mondta, így teljes az élete. A tanodás barátnőivel ritkán találkozott, újabban inkább csak telefonáltak. Úgy sejtettem, hogy mikor a kagylóra hajol és suttogni kezd, a bérlőjéről beszél. Néha hallottam is. Korholta, mint a ruharáncokat. Máskor meg dicsérte.

A bérlő kulcscsomóján rajta maradt a patkó. Annak idején apámé volt, Popa Éva pedig szeretett babrálni vele, ha izgulni valója akadt. Csodálkoztam, hogy anyám így adta a kezébe, de eszemben sem volt a patkót levetetni vele. Nekem ezek a lovas dolgok sosem jelentettek többet annál, mint amennyit a tulajdonosuk.

A folyosói szobára egyébként sokféleképpen lehetett gondolni egyidejűleg: apám szobája, lovas szoba, gardrób, pálmaház, a papucsos szoba. És most már Popa Éva otthona. Egyszer észrevettem, hogy ebben a szobában, a padlószőnyegen, nem messze a küszöbtől, két éles körvonallal induló, fokozatosan elvékonyodó párhuzamos koszcsík vezet küszöbtől konvektorig. Kivételesen magunk voltunk, anyám meg én – ahogy korábban, mikor apám már nem élt, de Popa Éva még nem tűnt fel a színen. Kinyitottam az ajtót, le-guggoltam, és megmutattam a foltokat. Anyám először úgy tett, mintha nem látná, miről beszélek, aztán meg azt mondta: évek óta ott van. Miközben nyilvánvaló volt, hogy a bérlő görgős bőröndje szennyezte be a szőnyeget. Anyám sarkon fordult, és eltűnt a fürdőszobában. Megértettem, hogy nem akar erről többet beszélni. Miért tesz úgy, gondoltam, mintha nekem lett volna fontos évtizedeken át ennek a padlószőnyeges szobának a tisztasága?

Talán ekkor éreztem meg először, hogy anyám gondolkodásában valami megváltozott. Ott van minden, ami azelőtt ott volt, de valahogy minden más szögben áll, mint kellene. Mint mikor egy teljes napraforgótábla hátat fordít a napnak.

Hétvégeken pár órára bekapcsoltuk a tévét. Anyám szerette a vetélkedőket, a kvízműsorokat. Ő a fülesfotelben ült, én – csizmák, kalapok fölött – az ágyamon. (Mellettem a sárguló, harapós cikász.) Popa Éva maga alá húzott lábbal a zsámolyra kuporodott, beburkolózva a zsebes lebernyegébe. Teát kortyolgatott, csipkebogyt vagy gránátalmát, a kedvenceit. Milyen kis helyen elfér, szólalt meg egyszer anyám ismeretlen, reszketeg hangon. Először úgy értettem, a bögrére gondol.

Anyám volt köztünk a legműveltebb, a legtájékozottabb. Sokszor még el sem hangzott teljes terjedelmében a kérdés, ő már bekiabálta a választ. A bérlő ilyenkor nem anyámra nézett elismerően, hanem rám, közben úgy tett, mintha az emberi természettel ellentétesnek tartaná, hogy a memória éveken át őrizgessen dolgokat. A bérlő Magda néninek szólította anyámat, anyám pedig magázta őt. Mi ketten persze tegeződtünk – rest voltam felderíteni, hány évvel lehetek idősebb.

Amikor kikapcsoltuk a tévét, és a bérlő visszavonult a negyvenezer forintért bérbe vett szobába, anyám egy alkalommal az ágyam szélére ereszkedett, és a kárpit mintázatának egy elemét végigsimítva azt mondta: butuska lány ez a szegény Popa Éva. Mintha semmi sem volna fontosabb annál, hogy az ember okos legyen. Nem értettem, mit akar ezzel anyám, amikor én is buta vagyok, apám is buta volt, és a maga módján – művelten, magabiztosan – anyám is az. Nem mondtam semmit. Anyám fölvetett egy pálmalevelet a földről, és kettéhajtva a tenyerébe zárta. Kiderült, hogy számos gyötrelmes részletet tud a bérlő abortuszáról, meg persze az útról, ami oda vezetett. Nem értettem, mikor adódik alkalmuk ezekre a bensőséges beszélgetésekre.

Egyszer meghallottam, hogy anyám Evitának szólítja a bérlőt. Tudtam, hogy valami nem stimmel anyámmal, de az aggodalmaimat nem volt kivel megosztanom. A baleset után nem járhattam össze éppen azokkal, akik korábban természetesnek vették, hogy a környezetemmel – tehát többek közt velük is – azonos vagyok.

Néha elkaptam Popa Éva pillantását: lenéz a sérült kezemre, pislog egyet, aztán beharapja a száját. Ha két kézzel kellett megmarkolni valamit, habozott, hogy a segítségemre siessen-e. Mikor anyám függönyt mosott, és a program lejárt, ajánlkozott, hogy fölmászik a létrára, én csak adjam föl a

függönyt. Ha együtt vásároltunk, nem engedte, hogy két szatyrot vigyek. Ha ki kellett pakolni a sütőt, ketten fogtuk az egymásba tett tálcákat, tepsiket. Amikor anyám megszédült, és a székhez támogattuk, nem hitte el, hogy az elnehezült testet egyedül is meg bírom tartani. (Úgy döntöttünk, kihívjuk az ügyeletet.)

Aztán kiderült, hogy Popa Évának tudomása van a balesetemről. Nem esett jól. Anyám elferdítette kissé a dolgokat – úgy vettem, szégyell –, legalábbis elhallgatta, hogy a baleset délutánján alaposan berúgtam. Szerettem volna kiigazítani anyám beszámolóját, és elmondani a bérlőnek, hogy az ivászat helyére később sem az ivászat hiánya került, hanem sok-sok meg nem érintett, számhoz nem emelt boros pohár, amiket pontosabban számon tartok, mint a megérintetteket és a számhoz emelteket; meg azt is, hogy a baleset éppen úgy felnyitotta a szemem, ahogyan Popa Éva szemét az abortusz nyitotta fel – de sosem maradtam kettesben vele, nem volt mód feltérképezni a közös pontokat. Ha Popa Éva kilépett a szobájából, anyám már ott legyeskedett körülöttünk. A konyhaszekrényben matatott, az Ínyesmesterben receptet keresett.

Egyszer álmodtam valamit. Anyám zöldbabot pucolt, én késeket éleztem a fenőkövön. (Nincsen fenőkövünk.) Ebben az álomban szombat vagy vasárnap délelőtt lehetett. Éppen elhajtottunk egy kellemetlen modorú férfit, aki kopogtatócédulákat gyűjtött. Anyám egyszer csak mögém lépett, és a fülemben súgta: ennek a lánynak seb az arca. Nem értettem, miről beszél. Erre anyám elmondta, hogy az ilyen ártatlan arcokon sebnek látszik a szem, az orr, a száj. Popa Éva – a sebarcával – közben kint dohányzott a függőfolyosón. (Az egyik erőszakos úton létrejött hasadékon át fújta ki a füstöt.)

Volt néhány hét, amikor megkísértett, hogy anyám bérlőjéhez mint nőhöz közeledjem. Nem szépnek láttam, hanem a csöndes, fegyverként soha fel nem használt elesettségében rejlett valami az én magabiztosságomra nézve. Megtalán a köztünk lévő korkülönbségben is. Ahogy a hamutálcáját belefordítja a szemetesbe, és ügyesen lefojtja vele a kezdődő porzást – gondoltam. Ahogy tányérjára fekteti a villát, mint egy halottat. Akkoriban jólesett elképzelnem, hogy éjjel a konyhába lopódzom, kilépek a papucsomból, és abban az ereklyétlenített padlószőnyeges szobában magamévá teszem. De hamar megértettem, hogy ez nem az érzékek lehetősége volna, hanem a matematikáé: egy meg egy. A figyelem méltatlanul önkéntelen megélénkülése. Ha a folyosói szoba üres, nincs kihez kötni magam, ha lakója akad, bezzeg más a helyzet. Nem akartam ezt.

Aztán anyám észrevette, hogy valahányszor Popa Éva belebújik a zsebes lebernyegébe, és cigarettástul, öngyújtóstul kivonul a gangra, a második emeleten kinyílik egy ablak. Egy munkanélküli férfi lakott ott, akinek, úgy hírlett, prostituált az édesanyja. Örömlány – ahogy anyám mondta. Később nemcsak az ablaka nyílt ki, hanem – kócosan, atlétatrikóban – maga a férfi is megjelent. Szóba elegyedett Popa Évával. Anyám ijesztő dolgokat hordott össze erről a szomszédról, hogy Popa Éva kedvét az ismerkedéstől elvegye. A fülem hallatára állította, hogy az anyja cunnilingusra kényszerítette gyerekkorában. Azt hiszem, anyám bérlője nem tudta, mi az. Nekem is meg kellett néznem anyám szótáraiban.

Csöndesen éltünk. Anyám úgy gondolt hármunkra, mint egy családra – és ebben én nem láttam semmi fenyegetőt. Az első Popa Évás évben hosszabb és terebélyesebb fenyőfát vettünk, mint korábban, mert anyám azt hitte, hogy a bérlő velünk tölti a karácsonyt. A gyanta tönkretette a kesztyűjét, a fenyőfa törzse pedig nem fért a karácsonyfatalpba. (A fenyőt fazékba állítottuk, három felől kikötöttük.) Mivelhogy a bérlő a diót szerette, anyám négy rúd diós bejglit sütött, és már csak két mákosat. A kocsonyából, mikor szétporciózta, kiszedegette a cubákat, mert Popa Éva nem állhatta a zsíros falatokat. Anyám azt hitte, nem tudom, hogy ajándékot is vett neki.

Karácsony második napja végül anélkül telt el, hogy a bérlő hírt adott volna magáról, anyám pedig elszomorodott. Leplezni próbálta, de láttam. Elmosogatott, megmosta a fogát, és lefeküdt. Iszonyodva hallottam meg éjfél körül a zokogását. Először, furcsamód, nevetésnek hangzott. Anyám ajtajához lopakodtam, és benéztem a kulcslyukon, ahogy gyerekkoromban. (Nem tudtam betelni vele, vagy nem hittem el, hogy a nemzés éppen az örömmön élősködik.) Anyám most a hátán feküdt, félig kitakarva, ujjai a lepedőt mardosták. Könnytől lucskos, eltorzult arcát úgy fordította a plafon felé, mintha mutatná valakinek. Az orrlukai pulzáva változtattak alakot: elkeskenyedve megnyúltak, aztán óriásira nőttek, mint a tengeri lények. Emlékszem, hogy mikor anyám először látott szétroncsolt kézzel, a könnyecseppeket már azelőtt igyekezett nyomtalanul elmorzsolni, hogy kiléptek volna a szemhéja peremére. Mennyire más volt akkoriban minden. A pálma, a padlószőnyeges szoba, a kvízműsorok.

A Popa Évának szánt – sárga selyempapírba bugyolált – karácsonyi csomagot másnap megtaláltam a konyhai szemetesben. Rákotortam némi narancshéjat, hogy a bérlő ne vegye észre, ha görgős bőröndjével megérkezik. Sejtelmem sem volt, hol tölthette a karácsonyt. Úgy tudtuk, abortusza óta a

szüleivel sem tartja a kapcsolatot. Anyám azt mesélte, hogy látta a levelet, amiben „leszámolt” velük, és, anélkül hogy erre biztattam volna, idézett néhány fordulatot az irományból. Képtelen voltam elgondolni bármit, ami indokoltta tenné, hogy az ember béklyónak vagy sárkoloncnak nevezze a szüleit. És ezt megmondtam anyámnak. – Tudom, attól félt azon a karácsonyon, hogy Popa Éva a görgös bőröndöt csak a másodikon lakó munkanélküli férfi ajtajáig húzta el.

Nincs abban semmi különös, ha egy hatvanhat éves asszony albérlőt fogad – végül is furcsább, ha a fia ott él a nyakán. Ezért aztán sosem gondoltam arra, hogy figyelmeztetni kellene anyámat. A nagy horderejű, hirtelen változásokat hajlamom van villanásnyi eseményekre bontani. Amikor anyám gondolt egyet, és lakatost hívott – egy örökké kezes-lábast viselő férfit, aki a környék lépcsőházaiban hirdette magát –, csak annyit láttam az egészből, hogy lakatost hív. Amikor megszólalt a csengő, csak annyit, hogy megszólal a csengő.

Anyám beküldte Popa Évát a nappaliba, és leültette a tévé elé. Ellátta keksszel, távirányítóval, teával. A lakatos a szomszéd házban lakott, és azzal hencegett, hogy ismeri apámat. Anyám instrukciói alapján újságpapírt csúsztatott a folyosói szoba küszöbére, az ajtószárny alá, aztán ráspolyt, vésőt, kalapácsot vett elő. Kiderült, hogy csak azt az árkot kell kissé kiszélesíteni, ami a zárnyelvet fogadja be. A férfi mezítláb, némán dolgozott. Anyám egyértelműen értésére adta, hogy nincs kedve apámmal kapcsolatos dolgokról diskurálni. (A lovarda volt az élete, meg a szigorú önkorlátozásokkal gyakorolt sportfogadás.) A mester visszabújt a bakancsába, eltette a pénzt, és elköszönt.

Anyám óvatosan fölszedte az újságpapírt, közben már szölongatta Popa Évát. Kipirult arccal vezette őt a folyosói szobához, aztán félreállt, és áhítattal nézte, ahogy a bérlő lenyomja a kilincset, kinyitja, becsukja az ajtót. Kinyitja, becsukja. Mindenkinek szüksége van néha háborítatlan nyugalomra, duruzsolta anyám. Jó lett volna tárgyilagos hangon megjegyezni valamit, ami beárnyékolja az örömét, de csak az jutott eszembe, amit apám mondott közel harminc éven át ennek a szobának az ajtajára, ha nagy ritkán – mikor fontos telefonhívása volt, vagy anyám a tűzhelyen felejtett valamit – nekiveselkedett, hogy becsukja: ez a kurva ajtó.

Minden bele tud nőni a húsba. Ha néha napján megpróbáltam elképzelni a szobát üresen, bérlő nélkül, olyasféle időzavarba kerültem, amiben csak bajosan tudtam megállapítani a múltbeli időrendeket. A bérlő abortusza koráb-

binak tűnt, mint az én balesetem vagy anyám dicsőséges nyugdíjba vonulása. Amikor megtaláltam a bérlő arcképét egy hitelkárosultak által üzemeltetett weboldalon, az volt az érzésem, hogy abban a folyosói szobában a testvérem lakik, vagy legalábbis olyasvalaki, akit a születésem óta ismerek. Volt, hogy a tévé előtt anyám a jövőről fecsegett, és ebben a jövőben Popa Éva mindig benne volt. Ha máshogy nem, akkor úgy, hogy a szobájából állítólag kiszűrődött a – nem szervi alapú – köhögése. Jó ideig észre se vettem, hogy anyám ezekben az ábrándjaiban nemigen tesz említést rólam, a fiáról.

Kivettem egyszer egy szabadnapot. Délelőtt a Duna-parton bókásztram. (Vettem egy barométert anyámnak.) Délután elsétáltam a cipőboltba, ahol Popa Éva dolgozott, mert szerettem volna vásárolni magamnak egy rugalmas talpú félcipőt, és azt reméltem, hogy kedvezményt kaphatok. Nehezen találtam meg a boltot, mivel a ház felújítás alatt állt, a cégérre pedig sűrű ipari zsákok húztak.

Még mielőtt a boltba léptem volna, észrevettem anyámat a kirakaton át. Önkéntelenül hátrébb léptem, és egy kocsit takarásába húzódtam. Láttam, hogy anyám a próbapadon ül, és verítékezik. Az ujjbegyét tisztogatta: megnyalta, aztán egy zsebkendővel akkurátusan szárazra törölte. Az ölében édes vagy sós falatkákkal teli cukrászzacskó pihent. Időnként fölnevezett Popa Évára, aki a pult mögött állt, és egy levált talpú bordó cipővel hadonászó ügyfél panaszaire figyelt. Megláttam akkor anyám tekintetében valamit, amit korábban sosem, mert ha tudta, hogy nézem, szigorúan felügyelte az arcvonásait. Megértettem, hogy mikor reggelente kilépek az ajtón, ő sietve fölöltözik, és újságokkal, cukrászsüteményekkel felszerelve elindul a boltba. Egész nap ott rostokol, ott gubbaszt a sűrű hotelbársonnyal bevont próbálócsán, és várja, hogy ez az abortuszon átesett cipőbolti eladó szóba álljon vele. Anyámnak ellensége minden levált talpú cipő.

Sarkon fordultam, és hazamentem. Amikor késő délután megérkezett anyám, semmit sem szóltam. Nem értette, mi bajom. Rántottát készített – kétharmadot kolbásszal, egyharmadot sült paprikával –, és mire a bérlő hazaért, már meg is terített. Némán ettünk. Mióta Popa Éva színre lépett, a mennyiségek szinte önmaguktól tagozódtak kétharmad-egyharmad arányban. A zellergumó így vált ketté a levesben, az utolsó darab húsvéti zserbó pánccélján e szerint mélyült el a törésvonal.

Elmosogattam, aztán Popa Éva elé tettem a barométer angol nyelvű ismeretőjét. Kértem, hogy fordítsa le, mert nem boldogulok a beállítással. Nem őt akartam zavarba hozni, hanem anyámat. Anyám fölöttette a szemüvegét, a

bérlője háta mögé settenkedett, és aggodalmas arccal lesett a füzetbe. Amikor Popa Éva szóra nyitotta volna a száját, hogy bevallja, nem tud angolul, anyám félbeszakította. Kikapta kezéből a használati utasítást, négy darabba tépte és dühösen a szemetesbe hajította. A bérlő ijedten tekergette a fejét, aztán fölállt, és a szobájába kullogott. Anyám erre rátenyerelt az asztalra – ujjizületei kifehéredtek –, és olyan közel hajolt hozzám, mintha ellenőrizni akarná, ittam-e. Azt mondta: fogd be a szádat. Azelőtt soha nem mondott nekem ilyet.

Néha azért feltűntek anyám barátnői: egy ileosztómás másod-unokatestvér, társak a tanodából. Slágereket dudorásztak, fényképeket nézegettek, és soha, még véletlenül sem néztek a sérült kezemre. Miután végigizgultak néhány kör Diamant Wondert, lerótták csodálatukat anyámnak. (Képtelenek voltak lépést tartani az idővel.) Popa Éva ezalatt a szobájában kuksolt, én a konyhában ücsörögtem. Kávét főztem, rendezkedtem a kamrában, olvasgattam anyám újságjait.

Hallottam, hogy anyám olykor megpróbálja a bérlőre terelni a szót. (Ő intézi a külföldi rendeléseket, ért angolul.) Néha arra kért, tudakoljam meg, hova tette Popa Éva a cukorpótlót, mert akkor szóba hozhatta az életmódváltást, az abortuszt, a hitelkárosultak weboldalát. Máskor valami mondvacsinált ürüggyel megpróbálta kicsalogatni Popa Évát a szobájából. Volt, hogy a konyhába is kijött, beletúrt az evőeszközös fiókba, fölállt a billegető hokedlire, mintha keresne valamit, amit utoljára Popa Éva kezében látott. Hiába ügyeskedett. Amíg vendég volt a háznál, Popa Éva az orrát se dugta ki a papucsos szobából.

Nem tudom, észrevette-e bárki, min megy keresztül anyám. Hiszen én is csak az aggasztó részleteket észleltem, és nem mertem levonni belőlük semmilyen következtetést. A tanodás barátnők rossz nyomon jártak. Azt hihették, fennáll a veszély, hogy a bérlő a fejünkre nő, elszemtelenedik, anyámat a vagonából forgatja ki. Volt, hogy tanmesékkel traktálták anyámat: az egyik rémtörténetben az albérlő *lebabázott*, és nem lehetett kitenni, mert védte a törvény. Az egyik barátnő azt tanácsolta anyámnak, hogy zárja el az ékszereit, a másik azt, hogy készítsen végrendeletet. Anyám ilyenkor gyors úton kitette a szűrűket, és dülva-fúlva a szobájába vonult. A liftig is nekem kellett őket kikísérni.

A bérlő távollétében soha nem léptem át a folyosói szoba küszöbét, és az utolsó pillanatig ugyanezt feltételeztem anyámról. Sokszor azon kaptam magam, hogy mikor anyám lakására gondolok – a lakásra, ahol felnőtt-

tem, s ahol apám egy hatéves méntől kapott gyors lefolyású bélfertőzésben váratlanul meghalt –, önkéntelenül lenyisszantam a többi helyiségről azt a kiszögellést, amit anyám az utolsó időkben már csak *Popa Éva odújának* titulált. Néha bekopogtam a bérlőhöz, és váltottunk pár szót mosásról, anyám főztjéről vagy a soron következő munkaszüneti napról. (Popa Éva kedvence a csirkepaprikás.) Ügyeltem rá, hogy mikor vásárolni indulok, megkérdezzem, nincs-e szüksége valamire. Popa Éva erre úgy tett, mintha meglepné a kérdés, és szerény kívánságait – szálkás, fiús betűkkel – egy papírfecnire firkantotta le. Ha tamponra, gombaellenes szerre volt szüksége, nem szemérmeskedett, felírta azt is. Egyszer helytel kénált, mert éppen zenét hallgatott. A fejhallgatója egyik nyúlványát valami furcsán szégyentelen mozdulattal a pólójába törölte, aztán odaadta nekem. Bugyuta, tizenéveseknek való szám szólt belőle, ami sehogy sem illett az abortuszához. Akkoriban már nem találtam a helyzetében semmit, ami vonzana. Ez volt az egyetlen alkalom, hogy fesztelenül viselkedett velem.

Azokat a szemetesből kihalászott bevásárlócétliket aztán a húsvéti nagymosáskor megtaláltam anyám párnahuzatában. Akkor kellett volna tennem valamit – de engem még mindig sakkban tartott az ivászatom, sakkban tartottak a korábbi gyengeségeim, és a fecniket ijedten visszadugdostam a párnahuzatba. (Lenmagliszt, méregtelenítő tea.) Eszembe sem volt körmére nézni anyámnak, félttem volna a titkaitól. Pedig még az is megfordult a fejemben, hogy valójában kevesebbet kér Popa Évától egy zárható ajtajú padlószőnyeges szobáért, mint egy nappaliban álló heverőért, amire a sárguló palma éjjelente szűrős leveleket hullat.

Főztünk. A bérlő hagymát pucolt, ezért a szemét elfutotta a könny. Hiába mondta neki anyám, hogy vegyen vizet a szájába: Evita! Popa Éva levette a szemüvegét, aztán szaporán pislogott, amíg a könnyek el nem apadtak. Megmostam egy csokor petrezselymet, fölvtágtam a szárnál a spárgát, aztán a vágódeszkával meg a késemmel, anélkül hogy a fenekem alá néztem volna, a konyhaasztalhoz telepedtem. Honnan tudtam volna, hogy Popa Éva éppen arra a székre tette a szemüvegét?

(Aki nem néz előre vagy hátra, annak sosem telik be a pohár.) Vidéki esküvőre hívtak. Egy barátom – egykori ivócimborám – elvett valakit, akivel évek óta ugyanabban a kilenc négyzetméteres irodában dolgozik látástól vakulásig. Egymásra talált két egyenrangú ember. Anyám persze attól félt, inni

fogok. Popa Éva jelenlétében ugyan nem mondott semmit, de amikor induláskor megölelt, jelentőségteljesen megmarkolta a vállam, és a fülembé súgta: ne egyél sokat.

Jól éreztem magam az esküvőn. Finomak voltak a szárnyasok, a töltött paradicsom. Táncoltam az örömanóval meg egy kövérkés idegennel, akinek nem érttem a keresztnévét. Csodálkoztam, hogy a barátom felesége racscol. Amikor itallal kínáltak, azt füllesztettem, hogy gyógyszer szedek. Rossz ízű viccelődések tárgya volt, hogy néhány évvel korábban ebben a Kaposvár környéki zsákfaluban mérgezte meg nagyszüleit egy nyolc éves kisfiú, de azért udvariasan együtt nevettem a többiekkel. Éjfél körül aztán egy távoli ismerősöm fölajánlotta, hogy hazavisz kocsival.

Fél három volt, de a konyhai lámpa égett, a konyhaajtó üvegén pára csordogált. Anyámék fönt voltak: kártyáztak. A konyhaasztalnál ültek, és a sütővel fűtöttek, hogy Popa Éva ne fázzon. A konyhakövön, anyám lábánál egy kiürült likőrös üveget láttam, keze ügyében túlcsordult hamutartót. Döbentem vettem észre, hogy újra dohányzik. Cigaretája kigurult a hamutál árkából, és a terítőjétől megfosztott asztalra borsónyi foltot égetett.

Fölnéztek rám, aztán továbbjártak. Azt hiszem, nem is köszöntek. Sikanóz?, kérdeztem indulattal. Nem válaszoltak. Anyám elnyílt ajkán nyál fénylett, Popa Éva hanyag terpeszben ült, hátravetett fejjel. Be voltak rúgva. Aztán a bérlőn megláttam a régóta mellőzött alkalmi ruhát, a lábán pedig észrevettem anyám rüsztből szűk csizmái közül az egyiket. Gondosan ki volt fényesítve. Láttam, hogy a nappaliban föl van nyitva az ágyneműtartó, a tartalma pedig szétpakolva, széthányva a szőnyegen. Anyám csizmái, cipőpasztás tubusok, merevre száradt, foltos tisztítórongyok heverték mindenfelé. A kézitáskámat odavágtam az asztalra, a kártyák, a poharak meg a hamutartó közé. Azt hittem, azt gondolom, hogy *elég volt*, és későn vettem észre, hogy ez nem az én gondolatom, hanem anyámé. Hülyét csinálsz magadból, mondtam neki, magamra erőltetve apám örökké higgadt modorát. (Ha ideges volt, szálírányal ellentétesen borzolgatta a szemöldökét.)

Anyám föltápáskodott, és kissé imbolyogva elindult felém. Amikor hátrálni kezdtem, a cipősarkam megakadt a nappali küszöbében, és egy pillanatra elvesztettem az egyensúlyomat. Először azt hittem, anyám segíteni akar, de ahelyett, hogy utánam kapott volna, finoman megtaszította a mellkasom. Beestem az ágyneműtartóba, beütöttem a fejem, és pár másodpercre elhagyott minden erőm. Anyám a vádlim alá fúrta a lábfejét, és a lábamat beemelte az ágyneműtartóba, én pedig nem voltam képes ellenállást kifejteni. Anyám aztán gyorsan lecsukta az ágyat, és mondott valamit Popa Évának, amit nem érttem, pedig a szavak egyenként mind ismerősek voltak.

Nem tudom, mivel pakolhatták tele anyámék az ágyat, mindenesetre jó fél órán keresztül jártak föl-alá, és csak hordták, hordták a nehezéket. Nem nagyon beszéltek. A lépteik ritmusában volt valami egyszerű, prózai kegyesség. Átható levendulaszag töltötte be az ágyneműtartót, mert apám kalapos szatyraira ezek szerint nem volt szükség a dáridóhoz. Amikor tüsszögtem néhányat – megijedtem én is –, anyámék megtorpantak, a járkálás rövid időre abbamaradt. Kigondoltam, hogy a zacskókat átügyeskedem a másik oldalra, a lábfejemhez, és akkor mindjárt kényelmesebben elhelyezkedhetek. Erőt gyűjtöttem, és addig-addig feszkelődtem, amíg sikerült. Csak egyetlen zacskót hagytam meg párnának, a fejem alá. Megpróbáltam ugyan kivenni belőle a kalapot, hogy ne csörögjön, valahányszor csak megmoccantom a nyakam, de hely szűkében nem tudtam fejem alá hajlítani a karom. Kifáradtam, és elaludtam, azt hiszem.

(Napközben csönd volt. Mivel anyám továbbra is eljárt a cipőboltba, a délelőttöt meg a délutánt az utca hangjai tagolták. Eleinte a karórámmal világitottam. Később leszoktam róla, mert nem volt mit nézni. Anyám néha csirkepaprikást főzött – felismertem az illatáról –, néha a hitelkárosultak ügyében telefonálgatott. A heverő oldallapjainak összeillesztéseinél észrevettem egy hosszanti repedést, úgyhogy a nadrágomra derült időben hosszú, tejfehér csík vetült. Ha mocorogtam, ez a csík elvándorolt a térdemig vagy az ágyékomig. Az ágyneműtartó egyik sarkában egyszer kitapintottam néhány elszáradt pálmalevelet – de én nem éhes voltam, hanem kába.

Öt óra tájt általában megérkeztek anyámék zörgő csomagokkal. Menynyi hang, gondoltam. Kipakoltak, a fürdőszobában csorgatták a vizet, aztán csöndesen beszélgetve megvacsoráztak. Néha bekapcsolva felejtették a rádiót, nekem pedig az volt az érzésem, hogy szándékosan: azt akarják, legyen valami szórakozásom. Egyszer meglepve hallottam, hogy angolul tanulnak. A kiejtésre nem állt rá a szájuk, ezért nagyokat nevettek egymás ügyetlenkedésein. Talán, gondoltam, készülnek valahova. Hétvégeként, ha beültek a tévé elé, már nemcsak a jól bevált vetélkedőket nézték, hanem anyám ízlésével összeegyeztethetetlen szerelmes sorozatokat. Iszogattak is. De csak mértékkel – nem úgy, ahogy a cimborám esküvőjének éjjelén. Ha biztos voltam benne, hogy magam vagyok a lakásban, megpendítettem az ágyrugót.)



© Döbrentey Dániel